

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetheti helyben a szerkesztő's kiadó tulajdonosnál ur. utca 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomban vagy külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupán a bécsi es. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Ertesítőben mindenféle hirdetésny fűvértetik's pontosan és jutányosan közöltetik.

Teljes számú mintszinte april Ijén kezdődő 1/2 évi példányokkal szolgálhat a szerkesztőség.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország (kinevez. s előléptetése; névmagyarítás; fölvilágosítás és czáfolatok; Pestmegyei közgyűlés (folyt.); hivatalos tudósítás az árvai nyomorról; a gyáralapító társaság f. h. Iokán tartott közgyűlése; tudóvaló a gyáralapító társaságot illetőleg; a középponti magyar vasút-társaság; bars- és hontmegyei közgyűlések; budapestinapló.)

Spanyolország (halális ítéletek végrehajtását késétő kormányparancs; a zendülések látszólagos és valódi okai)

Anglia (Czukorvám fölötti viták; adatok a néger rabszolgák állapota ismertetéséhez.)

Franciaország (figyelem a schweizeri ügyek iránt) budget körüli nézetek; Chinával kötött keresked. szerződés)

Schweiz (Egyes cantonok nyilatkozatai a jezuita kérdést illetőleg)

Külföldi elegy.

Ertesítő.

Magyar- és Erdélyország.

Őcs. s ap. kir. fels. a győri székeskáptalanban Varga Jánost sopronyi, Tóth Józsefet mosonyi, Pajer Lászlót locsmándi's Vurda Kár. rábai főesperesekké; a megürrült kanonokságokra pedig Prileczky Imre búi, Szilberknoll József gyarmati és Schusich György bágyogi plebanosokat; a pécsi székeskáptalanban örkanonokká Rihmer Bódogot ugyanezen káptalan első mesterkanonokát; s az ugyanott megürrült tiszthelyi kanonokságra Jónás Józsefet a' püsp. lyceumban a' politikai tudományok's váltófog tanítóját; továbbá a' zágrábi főgymnasium igazgatójává Rosich Antal varasdi gymnasiumbeli költészettanítót; — a' nemes Ifjak zágrábi nevelőintézete igazgatójává Clemens József zágrábi kanonokot; végre a' nagyszabeni Theresia-árvaház igazgatójává Reinisch Lajost az erdélyi elemi iskolák felügyelőjét mélt. kegy. kinevezni; Szoboszlav Istvánt a' tiszántúli kerületbeli hely. vallástétel-követők superintendensét, kir. tanácsos cízzel díjmenten díszesíteni, Vecsera Bernát Pozsony városa kapitányát pedig aranylánczról függő nagyobb arany-érdempénzzel.

Őcs. s ap. kir. fels. Grünwald János, Pál és Sándor testvérek vezetéknévöknek, Erdély-re változtatását kegy. megengedni méltóztatott.

Hentscher Antal pozsonyi főpostahivatali gyakornok u yanotti járulokká alkalmaztatott.

A' nm. m. kir. udv. Kamra a' selmeczi k. főkamragrófi hivatalnál megürrült iktatóságra Jarsies Lajos ottani első irodai járulokot léptette.

Felvilágosítás és czáfolatok. A' pisztoly időelőtti elűtéséről, — melyre Zalából algyuval felelték — közlött nézetim több oldalról nevezetel bírálatban részesültek; m. gr. Széchenyi István urra nézve szerföltt sajnálom, ha engem a' tisztelt gr. azok körébe sorozna, kik mindent, mi tőle jő, ex professo rosszallják, ostromolják, vagy gyansítják, mert ez tölem távol vagyok, s egészen más ok indított megrovásra. Teljesen egyet értek ugyan a' tisztelt m. gróf urral, hogy jó embernek politikai elveit lehet ugyan rosszallni vagy kárhoztatni, mert a' jóság még nem csalahatalanság; azonban most is azon véleményben vagyok, hogy ha politikai elveit ostromolják oly egyednek, ki szép észbeli tehetségei kimivelése mellett s z i v e eredeti jóságát megtalta őrzeni, azaz esze által nem engedte szívét absorbeáltatni, — mi vajmi ritkaság! — akkor „személyét“ a' vitatkozásba ne keverjük, legkevésbbé tegyük pedig neveltség tárgyává, sőt legjobb azt soha sem érteni, s bizonyossá teszem a' m. gróf urat, hogy ha azon bizonyos négy sor kérdéses cikében nem foglaltatik, ezen tárgyban egy szót sem szólok, valamint hogy az elv vitatásába nem is bocsátkoztam, s így csak azon négy sor miatti fölgerjedésemada tollat kezembe, mit azon körülmény is nevelt, hogy B. I. barátomat távollenni gondoltam, Horácz ezen szavai pedig eszembe jutottak: absentem — qui non defendit amicum alio culpante — hic niger est, hunc tu romane caveto. —

Kérdezi a' m. gr. ur: mivel volt nekem több jogom őt, mint neki B. I. megtámadni? Irói világban a' jogok egyenlők, de valamint a' köz életben ugy itt is a' tények megváltoztatják a' kérdés állását, — ha mellettem elmenő bárkit megtámadok, hibázom, s jogot sértek; de más az, ha látom, hogy azon egyed jó barátomat támadja meg, mert ekkor ennek védelmére nemesak jogositva, hanem belsőkép kötelezve is vagyok; hogy pedig illy alkalommal az első megtámadó két foltokat is kaphat, igen természetes; nem volt a' t. méltóságos urnak József B. I. „szemé-

lyét“ megtámadni, de nekem igen is volt ám őt védelmezni, — a' modor az egyediség szüleménye s gondolom, ha a' pro- et contra mondottakat méregetjük, a' különbség bármelyik oldalon is parányi lesz, már pedig: modica non curat praetor.

B. I. urnak Muratvali összehasonlítását az adott felvilágosítás után sem helyeselhetem, mert ha a' hasonlatul fölvettem fekete bűn terheli, akkor vele jó barátot összehasonlítani nem merek; ha a' m. gr. állítása axioma lenne, akkor hőseket lehetne rablókalkal is „egyes esetekben“ egybevetni, mert ezek gyakran oly bátor tetteket követnek el, melyek jó ügy mellett mindenkinek becsületére válnának, már pedig megköszönné minden hős, kitolly vitéz-vagy bátorinak mondanánk, mint Sobri, vagy Zöld Marcz. Ezen nézetem tehát halátlanság feletti véleményem eredménye, mit a' bűnök legundokabbikának tekintek, mert végkép romlott szívből származik, holott ezt halálos büntetést magok után vonó tettekről általában nem mondhatni. — Ha a' m. gr. urral a' politika mezején találkoznék egy véleményű lehetek, igen örülök, s ha tudok hozzáadni valamit, el nem mulasztandom; ellenkező esetben véleményemet nyiltan s minden keserűség nélkül kimondandom, noha tán kész lehetek arra, hogy általa tán a' mindenbe kottyanó kontárok közé fogok soroltatni; de ha vagy magam, vagy rokonom, vagy kedvelteim „személyét“ látandom megtámadtatva, minden tiszteletem mellett sem állhatok jót arról: vajjon nem sodratom é azon honba, hola a' hegyes tollakat osztogatják.

A' Budapesti Híradó szinte alkalmat von magának az Adó önkéntes elvállalása ellen annyiszor decantált themája felett egy új variációt eljátszani és pedig egy kevésse tempo maestosoban; nem szólok az elvről, hanem csak a' B. P. H. némely állításáról: „a' mi igazságoknak elismertetett, az védelemre nem szorult“ — e' tárgy alig vagyon végkép kimerítve, practicaí sanctiója pedig az idő rövidsége miatt még hiányzik, s igaz ítélet akkor fog hozatlatni, ha majd látandjuk, minő reakciók lönek általa előbűvöltetve, — ha csak azért nem véli e' tárgyat köz helytelenítéssel befejeztetve, mivel tettett neki hatalmas „peratját“ rája kimondani. — Emlékeztet, hogy respublicában hajdan a' nagy erény is, mint szabadságra vést hozható, ostracismussal büntetett! — mi egyedül respublicai intézvény volt, arra monarchiai kormányban hivatkozni ezlela nem v e z e t, sőt ez intézvény ellen noha Aristoteles és Plutarch védelmezték, sokan kikelték, s nem is hiszem, hogy Athene erősb lön az által, hogy Aristidest, s több más jeles fiait 10 évre száműzte. — Gondoljunk elméletben, hogy ostracismus nálunk is létezék, akkor lehetlen hogy más lenne száműzve, mint m. gr. Széchenyi István ur, mivel annyi honi tettel senki sem diesekhetik, már pedig örülünk hogy bírjuk őt s nincs oly mód, mely őt éltében tőlünk eltávolíthatná, — azért minden egyes differentia mellett m. gr. Széchenyi István ur for ever! — Midőn a' B. P. H. az erény ellen felállított intézvényt enlítetté, lo g i k a szerint az volt várható, hogy az adó-elvállalás véstes erénynek tekinti, azonban nem, hanem gőgnek nevezi; bármiként esüressék esavartassék is e' két tárgy, végre még is az fog igaz maradni, hogy monarchiai helyzetunkben kizárólag respublicai intézvényre hivatkozni elhibázott logika. — Mivel épen a' B. P. H. Híradónál vagyunk, tekintsük egy kissé felfogási tehetségét. 137d. számában ezek szavai: „Gatyur ez alkalommal (Jelenkor 10d. számában) egy 200 ezer p. ftból alapított hitelintézetet állít fel, s a' legértetebben taglalja, milly üdvös eredménye leendne ennek a' földbirtokosok fölségellésükre nézve s. Gatyur véleménye az, hogy ha 200 ezer flos bank állítatik, az husz év mulva sem a d h a t évenként többet mint 59,653 flos, mi szavai szerint parányiság, mert legalább 10 millió szükséges. Felteszi továbbá hogy három éven keresztül 200 ezer ft. a datnék, de ebből is csak annyi jó ki, hogy szavai szerint még ez is alig elégíthetné ki kereskedési üzletünk, nem hogy földbirtokra kölesönözhetne, ez

uton tehát segítség nincs. De hol van hát? sehol másutt, mint egy 10 millió tőkével ellátott kölesöntárbán. — Furesaság kedvéért még megemlítem a' B. P. Híradó 135. száma ezen előadását: „hétfőn reggel gr. K. H. tanácsnok agyonlőtte magát, szerencsétlen tettének okát nem tudhatni, melyet halál azonnal nem követett ugyan, de életben maradásához kevés a' reménység,“ így tehát a' B. P. Híradó szerint lehet magát „agyonlőni“ s még életben megmaradni! Miután a' B. P. Híradó azt tartja felőlem, hogy állításomat légből kapodom, ennél fogva feleletet s czáfolatot sem érdemlek, látható hogy velem mit sem törődik, — nyájás olvasó! olly hírlapnak, mellynek ilyen a' logikája, felfogási tehetsége s hermenevticája, felőlem való rosz ítélete miatt van é okom buslakodni?

Egy pár szót a' Nemzeti Ujságnak is — ez kérdi, hogy mint ismételten privát egyed, kinek a' haza mitsem köszön, sans géne szembe szállni hogyan bátorokodom én m. gr. Sz. I. urral s feledni azon nagy tért, mely érdem tekintetében bennünket egymástól elválaszt, — s így félig meddig rosszallja is hogy nem bocsátottam előre hosszú bókokat s végre bátorokodtam arra venni magamnak engedelmet, hogy véleményével ellenkezni merek; — ezt azért nem tettem, mert mások a' nagy érdemű m. gr. urat eleget megtömjénezték, sőt mondhatni, gyakran a' tömjéntartót fejéhez is esapták, s így neki ez kedves nem lehet, de leginkább mivel fölött elvtem, minden külön álló tárgyat — itt a' szövegy értése — mint külön állót tekinteni, s így ha valaha a' tisztelt m. gr. ur tetteit kellene elősorolnom, azok közül igen számos előtt magamat egész tisztelettel meghajtanám, némelyek iránt azonban ellenkező nézetimet nyilván kimondanám. — Tanácsra sokszor szorulok s kérek is, de azért nem a' Nemzeti Ujsághoz fogok folyamodni; — az elhunyt Világ kalászszedőjére való emlékeztetésre nézve pedig a' tisztelt bírálót csillag alatt adott rövid észrevételemmel utasítom.

Pestmegyei közgyűlés (Folytatás) Élénk s hosszas vitára nyújtott alkalmat a' nm. kancellariától érkezett bizonyos parancs, mely a' megye által megrendelt esőd alá vételt fölfüggesztetni kívánja. Másodalispán ur megemlítvén, hogy a' kérdésben levő esőd szóbeli pör következtiben lön elhatározva, illy esetben pedig semmiféle parancsnak helye nincsen, kívánja hogy az érkezett kanczell. parancs mint már in forma elhibázott tétessék félre. Mire megjegyezték, miszerint a' fölhozott kérdés eldöntetése sajátlag nem a' közgyűléshez hanem az illető esődbírósághoz tartozik, ugyanazért ennek kellene átadni a' főnforgó parancsot olly meghagyással, hogy annak megítélésénél magát szorosan az újabb törvényekhez szabja. Azonban szinte másod alispán ur e' részben ugy gondolkodék, hogy a' bíró hatásköre tovább nem terjed, mint tényekre (factumokra) alkalmazni a' törvényt; publico-polit. kérdések eldöntetése mindenkor a' közgyűlés elibe tartozott, itt pedig épen illy kérdés forog fön, t. i. a' törvényhatóságok jogkörének kijelöltetése. Van törvény, mely szerint szóbeli pörben parancsnak helye nincs, ha tehát a' megye által kimondott esőd illy pörre vonatkozik, akkor a' megye ezen határozatát jogsértés nélkül bármínő parancs által nemakadályoztathatni. Még tisztábbra fejtett e' nézet, mint a' különbség téteték a' parancsok több fajai közt s meg lön mutatva, miként politikai uton érkezett parancsok is vannak, tehát olyanok, melyek már természetöknél fogva szorosan a' megye elibe tartoznak; illyenek általában mindazok, miknek következtiben hatalomkar is rendeltethetik: tehát azt egyáltalán nem állíthatni, mintha a' pörorvoslati parancsok mindig s egyedül azon bíróság elibe tartoznának, mely a' pörös ügyben eljárni köteles. Ezeknél fogva ha a' megye valamely leérkezett parancs által valamikép jogkörét látja sértve lenni, ennek orvosoltatását fölírás utján szorgalmazhatja — addig pedig — míg a' fölírásra válasz érkeznek, a' kérdésbe vett parancsot félre tenni hatalmában áll.

A helyt. tanács két rendbeli intézvénye minden a megyében létező egyesület 's különösen a védegyelet iránt ismét közjogi fejtegetésekre szolgáltatott alkalmat; voltak ugyanis, kik a megyei szerkezet alapisméretéből indulva ki nem látták helyén lenni, hogy a megye — valamely hozzá érkezett intézvény következtében a pusztá följelentéssel megelégtüljön. Magyarországon a megyék, mondaték, a főfelügyelés és törv. végrehajtás önálló organumai 's mint illyenek közvetlen befolyással bírnak a nemzetélet közérdekü nyilvánulására; ugyanazért hamozgalmakat vesznek észre, mellyek bármi okból közfigyelmet gerjesztenek, erre nézve vizsgálatot rendelhetnek, 's a szerint, mint a kérdéses mozgalmakat törvényesek vagy törvényelleneseknek találандják — azokat megszüntethetik, korlátozhatják vagy mint törvény pajzsa alá tartozókat védhetik 's pártolhatják — főnhagyván ő fölségének, hogy e' vagy ama p e c i a l i s esetben az illető országhatóság útján tőlök fölvilágosítás kívánassék. Különösen mi az érdeklött két rendbeli intézvényt illeti, ezeket úgy, mint történt, nem kell vala a megyének elfogadnia, mivel hasonló intézvények 's az azokra tett pusztá följelentés által a megyék tekintélye szerfölött csökkentetik. Egészen másként állna a dolog, ha akár a helyt. tanács akár ő fölsége vagy a kormány értesülve volnának, miszerint az ország határain belül léteznek ollyatén egyesületek, mellyek a főnálló társadalmi rendet veszélyel fenyegetik: illyenkor kijelöltetvén a veszélyes irányu törekvés, kötelessége a megyének — hivatásához mért gyors és pontos végrehajtás által minden aggodalmat megszüntetni, 's ő Fölségét a' kellőleg teljesített eljárásról minél gyorsabban annak rende szerint értesíteni. Az eddig ismért egyesületek nagyobb részben közkereseti társaságok, tehát ollyanok, miket törvényhozásunk nem hogy akadályoztatni kívánna, hanem minden kitelhető módon szaporítani és szilárdítani ohajt; ezekre nézve elég, ha alapszabályaikat a helyt. tanácsnak fölterjesztvén alkalmat szolgáltatnak arra, hogy fönsőbb helyen azok ezélja és szerkezete iránt tisztában legyenek; — mások ismét ollyanok, különösen a védegyelet — mikre nézve a RRek annyiszor 's olly kétségtelen jeleit adák helyeslésük sőt pártfogó részvétüknek is, miszerint ugyanezen egyesületek mikénti szerkesztése 's működése iránt a RRek véleményét kívánni valóban fölszólítást: azt pedig alig tehetni föl, hogy a megye pusztán postabureau gyanánt tekintetvén, véleményadásra ugyan föl ne szólíttassék, de az illető egyesületek nyilatkozatának fönsőbb helyre eljuttatásakor eszközül használtassék. Ezek folytán indítványoztaték: szólíttassék föl a helyt. tanács kijelölésire azon társulatoknak, 's illetoleg kimutatására azon iránynak, mellyek ellen bármi tekintetből törvényes kifogást tehetni, 's csak ezen kimutatás szerint járjon el a megye az egyesületeket illető kérdésben. — Ez indítvány azonban mostanra fogamatba vétetni nem fog. Volt szó arról is: vajjon a társulatok részéről beadott nyilatkozványok fölolvastassanak e' vagy sem? mit némelylyek azon oknál fogva is sürgettek, mivel igen könnyen megeshetnék, hogy míg a megye örökös az egyesületi jog sérthetlenségé fölött, addig a beadott nyilatkozatok valamelyike tán ollyasmit is foglal magában, mi a RRek által e' részben kimondott elvekkal merőben ellenkezik. Mintán középponti főszg. bíró ur kijelenté, miszerint semmi illyes a' kérdéses nyilatkozványokban nem foglaltatik, sőt mindannyian hálás köszönettel isméri meg a KK. és RR. éber örökösét az egyesületi szabadság ügyében: határozattá lön, hogy mind az illető alapszabályok, mind a beadott nyilatkozványok fölírás mellett küldessenek át a helyt. tanácsnak a' nélkül, hogy a megye elvkérdések terére vinné az egyesületi szabadság tárgyát, mire azonban késznek nyilatkozték, mihelyt e' részben a helyt. tanács valami kétséget fogna mutatni. — Mi a' szolgabírói jelentéseket illeti, középponti főbíránk nem kevésb mint 27 egyesületnek jutott ismértéhez, ezek legnagyobb része beadá alapszabályit 's nyilatkozványát; hallottuk továbbá a' kecskeméti járás egyesületeit is, mik közül Nagy-Körösre esik 6, ezek közt egy „házasulási társulat is.“ A' többi járásról mit sem tudunk. Pestvárosi tanács nevében ovás tétetek azon vizsgálatot illetoleg, mellyet központi főbíró ur Pesten véghezvitt; Pestváros ugymond, az illető tanácsnok sem portális sem bármi más tekintetben a megyéhez nem tartozik, ugyanazért a város keblében semmi-

féle szolgabírói nyomozásnak helye nem lehet. Megjegyezteték erre, hogy kívánatos ugyan a' külön hatóságok jogkörének szoros kijelöltetése 's a' kijelöltnek lelkiismeretes figyelemben tartatása; azonban szab. kir. városaink mostani szerkezete mellett még most Pest város hatósága kezében nem volna eléggé biztosítva az egyesületi szabadság, 's így már csak ezen egy szempontnál fogva is menthető lenne az illető szolgabírói eljárás. Egyébiránt megjegyzé K. L. bíró, majd minden 3 évben történik illyes szolgabírói inquisitio, t. i. tisztujítás közelegtével végbevitt minden nemesi őszszelvényes alkalmakor; 's Pest városnak még sem jutott soha eszébe a' mondott eljárásra nézve kifogást tenni. Sőt egyik bíránk tovább menve idézé az 1647: 78 t. czikket, mellyben világosan kimondatik, hogy a' vármegye rendelhet vizsgálatot a' keblében létező kir. városokban is (előleges értesülés után a' városi hatósággal) 's a' városi hatóság ha gátolva ellenszegülne illyenkor, tiszti kereset alá vonathatik. Ide járult az illető főszg. bíró azon nyilatkozata is, mihez képest ő — tudván hogy hasonló intézvény érkezett a' városhoz is — azért nem kételkedett a' vizsgálatot végrehajtani, mivel a' Pesten létező egyesületek tagjai jobbadán megyei hatóság alá tartoznak. —

Nem lehet nem örvendenie a' gondolkodó hazafinak azon melegkeblü pártfogás hallatára, mellyel Jerney hazánkfiának fölszólító levelét 's a' moldvai csángó magyar rokonok ügyét Pestmegye RRei fogadják; mindenek előtt figyelemmel végig hallgatattván a' moldvai állapotokat hü esettel festő fölszólítás, másod alispánunk oda nyilatkozték: kéressék meg ő Fölséget, hogy moldvai rokonink szinte azon diplomát. pártfogásban részesíttessenek, mellyet egyet — keleten lakó — keresztyén népfelék sőt itt ott elszórtan élő egyesek is kormányaik részről tapasztalnak. A' jelenvolt egyháziak részről Gy. megjegyzé, miként főszükségök a' csángó magyaroknak lelki szükség, 's hogy e' részben már mind a' miskolci mind az erdélyi minorita rend szerzetes tagjai már fölszólíttaták; 's noha szóló a' fensőbb papi intézkedés sikeréről bizonyost mindedig nem tud, annyit még is állit, miszerint e' távol eső rokonink javáért más uton is kellene működnünk. Szegénységben sanylódnak ők — ugymond — 's ezen nyomasztó állapotot megszüntetnünk 's azok sorsát telhetőleg 's pedig minél tartósbban javitnunk kellene; családokoznék, ki e' szavakban holmi adakozás iránti fölszólítást látta: alamizsna által enyhíthetők ugyan súlyos bajaikat, azonban e' segélytán csak pillanatnyi 's minden esetre mulékony hatással bírna. Állandó jóllétük biztos alapját csak gy teendjük le, ha őket — a' minden tekintetben elhanyagoltakat — okos mezei gazdákká, értelmes kézművesek 's mesteremberökké nevelni ügyekezünk: mire szóló a' RRek figyelmét kikérni szükségesnek látja. M. J. gr. csak úgy vélt kívánt sikert érhetni ez ügyben, ha annak pártolására az ország valamennyi megyéje fölszólíttatik; ekkor — ugymond — egyesült erővel mind a' kormány mind a' clerus elkövetnek mindent, hogy a' conflictusnak eleje vétesék; míg ez nem történik, addig haszalanok leendnek Magyarország és Erdély szerzeteseinek bármi fáradozásai: Roma olasz missionariusai ellenében a' pártfogás nélkül hagyatott magyar papok mítsem tehetnek.

Mint egyébkor, úgy ez alkalommal sem hiányzottak némi oldalvágások, mik épen nem voltak a' fenförgő tárggyal olly szoros kapcsolatban, hogy egészen elmaradniok ne lehetett volna. Örömmel értettük egyik papi szónok által tett észrevétel következtében, miszerint megyénk másod alispánja azért szól olly lelkesen a' moldvai keresztyének ügyében, mivel gyöngék 's üldözötteknek elnyomatás elleni védtése 's gyámolittatása forog föl; de nem értetük azon parallelismust, melly a' szóban levő eset 's a' magyarországi protestans hitűek sorsa között huzatott igazolásaul annak, miszerint ha mondott alispán ur — ki most olly hön pártolja a' rom. katolicusokat — ezelőtt nem épen nagyon régen a' kath. clerus ellenében nyíltan lépe föl — ezen föllépésekor hasonló okok által vezérelteték. A' moldvai magyarok minden tekintetbeni elnyomatása kétséget nem szenved, itten tehát igen is helyén van azt állitni, hogy az ügy buzgó pártolói ama magasztos elv, a' felebaráti szeretet legszebb elve vezérli t. i. segitni az elnyomottakon; — azonban ezt alkalmazni a' hazánkbeli protestansokra 's pedig a' magyar clerus ellenében kissé tán még is erőtetett a-

nalogia, mondhatnók tán időn 's helyen kívüli keserü állítás. — Még fájdalmasabban esett hallanunk egy báró ajkáról a' következő állitást: nem tudom, ugymond, azon esudálkozam é inkább, hogy a' moldvai csángó magyarok 500 év leforgása alatt eredeti típuszokból még ki nem vetkeztek, vagy inkább azon, hogy a' magyar papság — Gegő nemeslelkü fáradozásai után is — a' mondott öt százados időszak elfolyása alatt nem tön legkevesbet is 50—60 ezer kath. magyar megmentésére. Fájdalmasan hatott ez állítás reánk, mert annak alaposságát csak ugy vonhatnók kétségbe, ha azon körülmények — mellyek az említett 's el nem tagadható tényt előidézék — előtünk csak valamennyire is ismértések volnának. —

Kevésbbé volt helyén azon satyricus fölvilágosítás, melly a' báró esudálkozásának megszüntetésire fölhozott; hogy t. i. ollynemü költségek után — minőbe a' zágrábi tisztujítás, vagy Zalában az adóügy megbuktatása került — alig kívánhatni a' kath. clerustól, hogy a' moldvaiakért is tegyen valamit. Ezt azon ur mondá, ki egykor Széchenyi Istvánt az által hitte a' nemzet előtt megpiríthatni, ha a' hazaszerte tisztelt grófot a' g y a n u s i t á s o k i nagy mestereként mutatá be olvasóinak olly időben, midőn a' P. Hirlap minden szava — főleg a' fiatal nemzedék által — oraculum jóslata gyanánt tisztelteték. Széchenyi kimondá nyíltan a' haza színe előtt, hogy lehetnek viszonyok a' nemzetéletben, midőn kimondani, miszerint Péter vagy Pál eselekvése hibás, irányja veszélyes; ezen benső gondolkodást szavakban kijelenteni, kellőleg motiválni, 's ez által a' hazafiatokat okavodásra bírni szóval gyanusítani nemcsak nem bűn hanem polgári kötelesség, főleg ha a' gyanusítás értelmi fölfogás, tévtanok, rosszul alkalmazott elvek tekintetéből történik nem pedig az ember bensőlénye, annak morális értéke ellen irányoztatik. Mind ezt Széchenyi annak idejében leplezetlenül elmondá, 's mint jó és értelmes hazafi fölhevítva érzé magát figyelmeztetni polgártársait némelly egvedek sőt egészen párt veszélyessé válható törekvése iránt; 's ki volt ekkor, ki Sarpi, Macchiavelli 's a' jó isten tudja, még minek nem nevezé Széchenyit? nem más mint azon bíró, ki mai napon az összes clerus ellen a' legfeketébb gyanusítással föllépni nem átalott. Ti voltatok, kik uton utfélen kiabáltatok a' gyanusítások ellen, 's minő gyanusítás volt az, melly Széchenyi által ellenelték nyíltan okokkal támogatva használtaték? nem volt egyéb mint a' kétes jövőbe mélyen látó hazafni lélek aggódo szózata, melly épen azért, mert ábrándaitok által veszélyeztetve látá az alkotványt és szabadságot — megtámadá — nem titeket — de a' modort, mellyel éltetek 's az eszközöket, miknek segítségével — bármi áron is czélt érni törekedtetek: 's im előállott a' pharisaeusok hatalmas serege, 's nem pirult gúnynyal moesokkal illetni azon nevet, mellynél tisztábat e' haza fölmutatni nem képes. Most pedig, midőn e' nagy hazafi aggodalmait teljesíttek, midőn tapasztalásból látjátok, mennyire igaz volt akkor, midőn modor- és taktikátlanságotokat gyanusítá — most találkozik ollyan is, ki minden adat nélkül nem eszközözt, nem hibás eljárást támad meg, hanem fölszaggatva a' mult emlékeit egyenesen erkölcsi oldalról kívánja megbélyegezni azon rendet, mellynek a' magyar alkotvány eredetét az idők viharai közt főnmaradását köszönhetjük. Ez gyanusítás, de nem ollyan, miről hazánk legnagyobb férfija elmondani nem átalá, hogy az ollykor fegyverül szolgálhat valamely veszélyessé válható tévelygés irányában! a' gyanusítás ezen új faja sem Sarpi sem Macchiavellinél föl nem található, 's meg vagyunk győződve, hogy csak azért nem löketik vissza a' gyanusító fejére, mivel olly testület ellenében használtaték, melly megszokta nem kevésbbé lenni következetes a' bántalmak megbocsátásában, mint s z i l á r d é s e r ő s a' nem érdemlett rágalmak 's gyanusítások elviselésében! Most még csak azt jegyezzük meg, hogy valamint szívesen kezét fogunk a' visszaélések megszüntetésire — mutatkozzanak azok bárhol is — épen olly határozottan fogunk visszautasítani minden ollyas vádat, mint a' főnebbi, melly ugyanis már homlokán hordja a' képtelenség bélyegét.

Nagyobb nyomattékkal bírnak azon nézetek, mellyek által megfajtva lön, miért maradt föl a' csángó nép Moldvában századokon tartó nyomtatás között?

Elmondaték ugyanis, miként a' székelyek idősakonként nagy számmal költöztek 's költöznek ma is ezen vidékekre; érdekes volt hallani néhány ada-

tot a' székelység mostani állapotját illetőleg; ha azon adatok valók, úgy nem lehet eléggé sajnálnunk véreinket, más részt meg teljes mértékben helyeselnünk kell P. megye azon határozatát, mihez képest ő Főlsége fölírás útján leszen megkérendő, hogy a' székelységet kiköltözésre kényszerítő okok megszüntetése iránt kegy. intézkedni méltóztassék. — Továbbá szóló nem ért egyet abban, hogy Moldvában magyar papok által a' magyarság terjesztessék; e' kérdésnél — ugymond — a' nemzetiségi szempontnak távol kell maradni, különben ki kezeskedik a' felől, ha vajjon orosz, 'stef. missiók nem fognak é' térítéseket kezdeni száznyelvű hazánkban. Ha ez ügyben tenni akarunk, jobbat nem tehetünk, mintha csángó rokoninkat e' hazában közénk telepítjük; annyi e' hazában a' parlagon heverő föld, ezen fölül Jerney bizonyítása szerint is — a' csángók békés természetű, jó erkölcsű szelid, munkás szorgalmu nép: kérjük meg ő főlségét, hogy azoknak a' kamrai jószágokba áttelepítése iránt rendelkezni kegyeskedjék. Szóltassék föl erre nézve a' többi megye is, a' d'ig pedig — míg mindez megtörténik, kéressék meg mind ő Főlsége, mind ő hercegsége az ország primása, miszerint a' moldvai kath. magyarok szükségleges lelkiatyákkal láttassanak el: mindez Jerney hazánkfiával közöltetni határozatott oly végbül, miszerint ő moldvai rokoninkat az irántuk tapasztalható rokonszenvről értesítve, azok kiköltözési szándékairánt a' megyét tudósíthassa. (Folyt.)

Hivatalos értesítés az árvai nyomorról. Több különböző, 's a' szoros igazságtól némelly részben eltérő hírlap általi hirdetések tétettek az árvamegyei egymást érő két utolsó évbéli terméketlenség-előidézte nyomor tárgyában: minthogy pedig épen ezen borzasztó hírek vonták magokra az egész haza 's kormány méltó figyelmét, és így a' legkeményebb keblet is könyörületességre 's irgalomra indítván nevezetes, folyvást tartó segedelmezéseket eredményeztek, — miszerint tehát a' nagytelekű honfiak 's felebarátok az inség és nyomor valódi állapota fölülhitelesen értesítettvén meggyőzethesének, hogy jóllehet még eddig, hála legyen az egek urának! valódi éh-haláli eset legalább hivatalos tudomásra nem fordult elő, nagytelekűségök mind az által a' nyomorban sorvadozó szegény népek éhveszélytől megmentésére igen is szolgált és szolgáland, és mennyire az ember-baráti segedelmezés elkerülhetlen ülszüksége, legfőbb legszentebb kötelességének tartathatik, minden leplezés nélkül hivatalos hitelességgel a' kebelrázó inség állapotát előadni. — A' kebelbéli inség köztudomású levén 's mindenki által éreztetvén, a' nemes megye kötelességéhez képest, azt jóleve, még mult évi augustusban tartatott rendkívüli közgyűléséből ő fels. legkegyelmeseb urunknak, mint minden alattvalóitól minden veszélyt legkegy. elhárító fejdelemnek, és egész Árva majd 's föld részbeni földesurának hódolólag előterjesztvén, a' hátramaradt 's be nem hajtható adó elengedéseért és nyujtandó kegy. segélyért folyamodott, úgy színte a' nm. magyar kir. httótanácsból országsszerter segedelme gyűjtési rendelést szorgalmazni el nem mulasztotta, egyszersmind pedig egy állandó választmányt nevezett ki, kellőkép őrködendőt, 's a' begyűjtendő segedelmet kezelendőt, igazság szerint az inségeskedők közt elosztandót, szóval mindenre pontosan 's lélekimeretesen fölügyelendőt. — Beköszöntvén így az inség, miután számos pórcsalád kiköltözni vala kénytelen, Nemesztó-járás fősz. bírása által bejelentetett, mikép Erdődka helységben harmincznál több kised, szüléik által elhagyatva, minden ápolás hiányában éh-veszélyvel küzd! A' mennyire ezen borzasztó körülmény semmi időzést nem enged, minden halasztás nélkül elnökileg a' szerencsétlenek összeirátása 's ideiglen élelemmeli ellátatása eszközöltetett; mi is a' rövid idő múlva tartatott közgyűlésnek választmányi elnök által körülményesen bejelentvén, azon fenébb érintett borzasztó hírlapi közlésnek szolgált alkalmul, melly oly magyarázat mellett valósul, mikép ha rögtön segedelem nem nyujtatik, ezen szegény, gyámoltalan 's éhséggel küzdő apróság bizonyosan borzasztó enyészet áldozatává leende, kiken tovább emberbaráti házakhozi kiosztás által segítettet. — Az állandó választmány legfőbb gondja volt, miképen a' már begyűlt (mellynek főbbike az árvai uradalom főkormányzója gróf Zichy Ferencz ur ő kegyelmessége, mint jobbágyai iránti példás jótékonyágáról 's atyáskodásáról or-

szágszerter isméretes országnagy által, majorság és így tulajdon gabona hiányában megvásárolni megrendelt 2,000 p. mérő árpa, és 3,000 m. zab, méltó megemlítés érdemel) 's a' még begyűjtendő segedelem, nem községek- vagy telkenkint, a' mi közönségesen illy esetekben történni szokott, hanem egyedül a' valódi inségeskedők közt legszorosb ellenörködés mellett kiosztassék, és így előre bocsátván azt, hogy jóllehet az egymástérő két utolsó évbéli terméketlenség tekintetéből, az egész megye minden termékhányában van, mind a' által annak harminczhárom helysége, mellynek minden burgonyája kiázott, 's elvetett zabja, melly egyedül rendszerint vettetik, %odrészében éretlenül kaszáltatott le, olly szomorú állapotu, hogy valódi inséggel küzködni kénytelen. De miután azok keblben is találkozhatnak olly egyedek, kik vagy kevés töképezéseket, vagy egyéb ingó javakat bírnak, mellyek segedelmevel a' mostani hiányt kipótolni képesek — azért a' legszorosb, és három osztályu összeírás rendeltetett, mellynek elsőjébe azok számíttanak, kik minden külsegedelem nélkül élhetnek; második osztályba soroztattak azok, kik természetvénycik keltavaszi, azaz legfőljebb május közepéig ellátatva; 3dik osztályba soroztattak azok, kik már most valódi inséggel küzködenek, kiket mindenkép ápolni 's felsegíteni feladatunk legfőbbike annál is inkább, mivel a' azok száma egyedül e korig 8257 személyre rüg; már ha mint szükséges is, számba vétetik a' második osztály, melly mennyiségére nézve a' harmadik fölülmulja; — ha ezenkívül még ezekhez soroltatandnak Jablonka, Ljeszek, Bjelipotok, Chlebnice igen népes helységek, mellyekre mint másodrendű inségeskedőkre mindenesetre bővebb adakozások beérkezéssel, kellő figyelmet fordítani elkerülhetlenül szükséges, a' korhellyel valódi nyomorról küzdő, így köz ellátatást igénylő személyek száma körülbelül 30 ezerre tétethetik. Illy szomorú helyzetben, miszerint a' harmadik osztálybeliek legalább ideiglen megvigasztaltathassanak 's kétségbeeséstől és éhhaláltól megmentessenek, az árvai uradalom részéről megajánlottármennyiség a' 8257 inségeskedő közt, minden személyre 1/4ed mérőt számítván minden pontossággal szoros ellenörködés mellett elosztatott — azon felül pedig járásbeli tisztviselő uraknak uradalmi kerületi tiszték 's előjáróknak szoros kötelességül tétetett, minden rendkívüli nyomor eseteire felügyelni a' félüket rögtön segedelemnyujtás 's orvoslás végett késedelem nélkül bejelenteni; melly ezélszerű rendelkezésnek jó sikere is lón, mert több eféle nyomor rögtön enyhítettet 's elhárítottat. Ezen nyomort még azon szomorú körülmény is tetemesen neveli, hogy a' kiköltözők most ismét nagyobb számmal viszszakérnek, ezek minden ingó 's ingatlan vagyonaikat eladván, az otthon maradt szegénység utolsó pénzecskejét is kiszitták, 's most utközben azt egészen elköltvén, az inségeskedők legnagyobb terhire esnek 's a' nyomort végtelenül szaporítják.

Mindezekből kiviláglik, hogy jóllehet a' kegyes adakozások szép reményt nyujtanak, még is az inségeskedő ezreket tekintve, csak borzalommal tölt el minden jó érzésű keblet a' jövő bizonytalansága; legtöbbit remélhetni ugyan fels. koronás urunk legkegy. atyai szívetől, ki e' nemes megyének két egymástutáni legalázatosb felírására, fejedelmi 's itteni legnagyobb földesuri kegyelme által legihűbb, de legnagyobb inséggel küzködő 's majdmajd haldokló alattvalóit 's jobbágyit, a' nagy szükséghez aránylag gyámoltani, felsegíteni 's végpusztulástól legkegy. megmenteni fogja; — adja az egek ura, hogy ezen legfőbb vigasztalás minélelőbb érkezzék! — A' választmány minden tehetségit megfeszíti, minden forrást kimerit, mellyből legparányibb segedelmet is várhatni; így a' szépnem 's nagytelekű hölgyek felszóltattak, miszerint gyöngéd érzéseikhez képest, a' inség-enyhítési nagy munkához tehetségek szerint járulni, 's kézi munkákat készíteni sziveskedjenek, mellyek a' május 25kei tánczvigalom alkalmakor, melly bizonyosan nem mulatságul, hanem jótékonyág eszközeül szolgáland, sorsok által, mellyeknek 10.000 nyomtatandó jegyei országsszerter szétküldetendnek, kijátszatni fognak, és így ez által is — a' jótékonyág tőkénének szaporodása remélhető. — Minden adakozások jegy-

zéke, kezeltetésök módja, miképeni és hova fordítása 's eredvénye hiteles kivonatban a' t. cz. közönség elibe terjesztetni fog, hogy világosan meggyőződhessék, 's örvendhessen, miszerint a' nagytelekű felebaráti jótékonyág az éhséggel küzdő embertársak fentartására 's legkínosb veszélytől megmentésére szolgált legyen. A' begyűlt pénz azonnal burgonya-és gabonavasárlásra fordittatik, miképen egy része szükséges élemezésre szolgáljon, a' többi vetőmagnak maradjon. — Az előadottakból világos, hogy az inségeskedők nagy száma napról napra szaporodik, és így a' felebaráti irgalom szaporodása szerfölött kívánatos, melly nélkül kétségbe esnünk kellene. Nemeslelkű honpolgárok! ne vonjátok meg kegyességeket szerencsétlen honfitársaitoktól, minden irgalomföltétt mennyei áldás, minden lépteiteket az öntudat leggyönyörűbb érzete kísérendi! Árva-aralján mart. 3án 1845. Szmreányi János fősz. bíró mint az állandó választmány elnöke. B. P. H.

A' gyáralapító-társaság f. hó 16kán tartott közgyűlése. Azt hívók, hogy a' malt közgyűlésen fenforgott ingerletes vitákra sűrű fátyolt vont a' minden józan honpolgárnak egyedül örömet okozható kiegyenlítés, 's hogy e' rövid időig tartott fürgeteg után a' hazánkban olly parlagon hevert iparüzlet terén hathatós segéllyel fog közremunkálni e' társaság, mellynek keletkeztét kétszeres örömmel üdvözlék mindazok, kiknek a' honi ipar fölvirágoztatása szívéükön fekszik. Ámde a' kis időig tartottnak hitt fürgeteg alapjaiban rendíté meg a' gyáralapító társulatot. A' társaság jegyzője szóbeli előadása következtében fölolvastatott K. Lajosnak választmányi tagságról lemondó 's elnök ő exc. hoz intézett levele, mellyet egy felszóltat báró, W. B. nem gentlemaninek, nem lovagiasnak, sőt illedéksértőnek bélyegezvé a' lemondott vál. tag indokait ki nem elégitőknek találta ugyan, hanem helyébe még is új vál. tagot indítványzott választatni. Mire a' kilépett vál. tagnak egyik köztiszteletben álló elybarátja Sz. M. azelőtte szóltat ugyanazon váddal illeté, minthogy szerinte az illedelem-sértést emlegető b. kifejezései sem voltak egészen udvariasok illedelemsek. Előrebocsátván Sz. M. mikép örül ugyan a' báró, hogy e' különben a' haza színe előtt köztiszteletben álló férfitől lemondása következtében megszabadul; de lemondása következtényit nem gondolta meg; a' lemondás indokaira vonatkozólag megjegyzé: hogy ha K. L. meg van győződve a' vál. tagok megválasztására befolyt corteskedésről 's ha ő ezt elegendő motívumnak tartá lemondásáránczve, bármennyit vitatkozzanak is felette, e' vélemény megváltoztatása a' közgyűlés hatalmában nem áll. Kijelenté továbbá szóló, mikép ő részről kész lett volna fátyolt vonni a' mult gyűlés keserű emlékeztető eseményeire; de miután ezt az előtte szóltott készakarva lebbenté föl, 's úgy látszik, hogy a' mult gyűlésen legmagasb fokra hágotott ingerültség e' gyűlésre is átszivárgott 's miután látja, hogy itt a' gyáripár mezején is politikai színű partoskodással találkozik — e' társaságnak többé sem választmányi tagja sem részvényese lenni nem akar, az őt illető pénzösszeget a' társaság pénztárába lefizetvén, erre nézve minden jogáról ezennel ünnepélyesen lemond. Utána szóló gr. T. L. hasonlag lemondott választmányi tagságáról 's a' kérdésben forgó lemondási levelet illetőleg kiemelé, hogy e' levél elnök ő exc. hoz levén intézve, ennek közgyűlésen történt fölolvastatása helyén kívüli volt, mert egyedül az tartozott közgyűlés elibe, hogy egy vál. tag hivatalát letevén helyette új választandó, — mire később elnök ő exc. azon megjegyzést tevé, hogy az említett levél hozzá, mint a' gyáralapító társaság elnökéhez levén intézve, jónak látta ezt körülményes értesítés végett közgyűlés elé terjesztetni. T. L. gr. illy szemlemez folytatott beszédében a' lemondottnak motívumit úgygyekezek igazolni, kimondván hogy ha az egész közgyűlés valótlanoknak állítná is azokat, K. L. még is helyeseknek találandja saját véleménye szerint 's azokhoz bármi közgyűlési határozat ellenére is szilárdul fog ragaszkodni. A' mindig hevesb 's ingerültebb szint iltó viták közepett felszóltat gr. Sz. I. a' társaság közösen tisztelt másod-elnöke, 's előre bocsátván, miszerint a' társaság fő céljának ceteris paribus a' nyereségből származandó osztalék lenne tekintendő, ennek kiszorítása a' választmányra — mellyre neki is van némi befolyása — bizatott; már pedig miután ő többtől azon nyilatkozatot hallá, mikép a' lekötölezett öszszegnek csupán első Sad részletét szándékoznának lefizetni 's azután a' társaság-

gal minden viszonyaikat félben szakasztandják. Ezekből okszerűen következett, hogy illyes körülmények és helyzetben nem állandó hatalmában a választmánynak az említett nyereség-osztalékok kizsárolni s így a társaság ezéjja megközelítve soha sem leend, ennél fogva megkérte a közgyűlést: mentené fel őt másod-elnöki hivatalától; mivel olly bárkában, mellynek okvetetlenül el kell sülyednie, igen bajos evezni s az emberek természetöknél fogva — mint mondani szokták — sokkal inkább szeretik pipázva nézni elvesztést sat. Hallatszottak még a főnemlített lemondást érdeklő nyilatkozatok, recriminációk sat. mikre Sz. M. utóljára röviden kinyilatkoztatta, hogy ő és elvrokon választ. tagtársai jegyzőkönyvbe íktatott magány-véleményeket koránsem akarják közgyűlési tanácskozástárgyul felvételni, ha nem ez csupán előleges összeszólalkozás következtében az elnökség által azért indítványoztatott, hogy a kisebbségben maradt választmányi töredék véleménye fölött a közgyűlés roszszalását fejezze ki; e szerint ok a keletkezett viszályok okozóji nem levén őket e tekintetben semmi vád sem terhelheti. Melly nyilatkozat után szóló rögtön elhagyá a teremtet. Az eddig személyek körött forgó vitaközlásoknek új irányt adott B. L. gr. felszólalása, ki az udvarias vagy udvariatlan, lovagias vagy lovagiatlan lemondás sat. feletti tanácskozást az egyesület jelen aggodalmas helyzetében észellenének találván egy határnap kitzetést indítványozá, mellyen a társaság további fenállása vagy elosztása lenne elhatározandó. Pártolá ez indítványt Sz. I. gr. másodelnök is kijelentvén többi közt: mikép ő a gyáralapító társaság eszméjét eleinte mindjárt igen üdvös s korszerűnek ismeré, csupán ezen eszme alkalmazását ha nem egészen lehetetlennek is, de minden esetre igen bajosnak és szövevényesnek hívé köztünk magyarok közt, kik heves természetűek s valljuk meg igazán a gyáralapításban még egészen ujonczok vagyunk. Kimondá tovább, hogy ha a gyáralapító társaság mostani alapszabályai mellett tovább is fen akar állani, — lassanként fog ugyan elhervadni; de végre még is bukni kell. Sokkal tanácsosb lenne tehát e veszélyes irányt még idején megelőzni, mint sem pénzünket jobbra balra szórva romnak áldozni s végre mégis az elkerülhetlen bukás áldozatává lenni. E társaság elosztása után alakuland majd több apró társulat, mellyek alkalmasb eszközök által ezéljokat inkább megközelíthetik.

Ez ügy feletti vitaközlés folytatásban hallatszott még némelly előbbi tárgyra vonatkozó recriminatio, igazgatóság-ra vágyást érintő vád is, majd ennek az ellenrészről történt igazolása sat.; de a többség az említett indítványt elfogadván a határnap kitzetése került szönyegre, mire némellyek ezt rögtön kívánák elhatározatni a jelenlevők által; mások ellenben az alapszabályokra hivatkozva kinyilatkoztatták, hogy ha ezek értelmében minden alapszabály-módosítást vagy változtatást érdeklő indítvány egyedül köv. gyűlésen jöhet tanácskozás alá, mennyivel inkább alkalmazható az alapszabályok kötelező ereje mostanra, mi dőn e gyűlési határozattól függ a társulat létezése vagy elosztása.

B. L. gr. a határidőt jövő évnegyedig kívánta halasztatni főleg azon okból, mivel ekkorra újabb részlet-fizetés határideje esvén a pontosan teljesített vagy elhanyagolt részlet-fizetésekből kiviláglanék: ha pártolják e tetteleg vagy nem az egyesület ügye? Ez ellen fölhozott többi közt, hogy a gyáralapító társaságnak ezen előzvények után biztos jövődjé nem levén, valószínűleg igen kevés lesz hajlandó pénzét a létezés vagy nem létezés közt ingadozó társaság rendelkezése alá bocsátani, s végre a társaság érdekei is megkivánják ez ügynek minél előbbi eldöntését. Ez és más szinte nyomos okoknál fogva a többség e nevezetes gyűlés határnapjaul april. 13kát tűzte ki. S. G.

Magyar gyáralapító részvénytársaság. — A folyó hó 16án tartott közgyűlés, fontos viszonyoknál fogva szükségesnek látta, egy, a megye terében f. évi aprilis 13án délelőtt 11 órakor tartandó közgyűlést a végett kitzüni: hogy abban a Társaság további fenn, vagy nem maradásá vételessék tanácskozás alá. Melly határidő azon kérelemmel ajánltatik a t. cz. részvényes urak figyelmébe, hogy e nagy fontosságú kérdés megvitatásába személyesen befolyjni, vagy szavazataikat megbizottjaik által személyesen képviseltetni méltóztassanak. Kelt a közgyűlés határozatából — martius 16án 1845. Kuthy Lajos egyesületi jegyző. —

A' középponti m. vasúttársaság Pozsonyban f. évi mart. Skán tartott 3d. közgyűlésben mindenek előtt Nádor ő fenségének a társaság ügyei iránt tanusított kegyes pártolásaért s különös részvételeért forró köszönet szavaztatott, egyszersmind az igazgatóság megbizott, hogy a társaság hála-érzelmeit egy saját kebléből nevezendő küldöttség által Nádor ő fensége előtt nyilatkoztassa ki. Ezután rendes gyűlési tárgyakra térve át 1) a számadás 1844. évi dec. 31keig előterjesztvén e mellett tudtul adatott, hogy f. évi febr. végeig mind a két vonalon 5 mérföldnyi alagy-ut (Unterbau), elkészítetett, tovább a felmunkának alkotórészei s a munka további folytatására megkivántató segédzserekek kellőleg biztosítva vannak, s haesak előre nem látható akadályok gátul nem szolgálnak, e főnemlített két vonalon a nyilvános közlekedés már f. évi augusztusban meg fog kezdetni. 2) A' Ferdinand-éjszakai vasut igazgatóságával mind a két társulat különös befolyása által f. évi január 27kén kötött szerződés, melly a két vaspályának az ausztriai magyar véghatáron Marchegg alatti összeköttetését tárgyazza, egyhangulag helybenhagyatott. 3) Azon kihirdetett 197. részvénydarab közül, mellyektől az első 5 pct s további részlegfizetések az alapszabályok által meghatározott időre nem teljesítettek, mintán 396ra az illetők ráfizetési engedélyért folyamodtak, ez megengedtetett a nélkül azonban, hogy ez által az alapszabályokban kimondott jog-ely veszélyeztetnék. Az igazgatóság továbbá meghatalmaztatott a legközelebb közgyűlésig illy tárgyu kérelmek teljesítésére, ha ezek kellő alapon nyugvandnak. 4) Az építésre megkivántató pénzösszeg 7 millióval szaporítatván 50 szavazattal 2 ellen határozattá vált, hogy az eddig befizetett 11 millió részvénytulajdonosai a kibocsátandó részvények közül — minden 4 darab részvény után egyet elsőégi joguknál fogva magokhoz válthassanak, ha a 20 pct részletfizetést ezekből legfőlebb april 15ig a bécsi főpénztárnál, vagy april 8ig a pesti keresk. társaságnál vagy Berlinben Hirschfeld és Wolt uraknál teljesítendik. 5) Az igazgatóság halálozás által megürült két tagsági helyre — nevezetesen Gyulay Lajos gr. s Myrbach Rheinfeld Károly lovag helyébe Lechner József országos főépítészeti igazgató s Wurm Kornel mérnöktestkapitányurak választattak meg. Végre Pest város nemes tanácsának s községének a vasutalpra megkivántató föld ingyen átengedéseért köszönet szavaztatott a társaság résziről; Ullmann Móricz ur pedig mint e vállalat alapítója a vasúttársaságnak tett szolgálatai tekintetéből holt a t. g. l. a igazgatóvá választatott meg az alapszabályok illy módon történt változtatásainak fensőbb helyre följelentése pedig ez uttal az igazgatóságra bizatott.

Bars megyei közgyűlés. Febr. 17kén kezdett évnegyedes közgyűlésünkre elég számosan segreléni össze, s fájdalommal hallottuk elnöklő első alispánunktól, hogy megynélhet, Szakmáry János tb. halálával majd kipótolhatlan veszteség érte; ki csak öt ösmérni szerenesés volt, szívét iránta mély tisztelettel érzé lebilinesezve: s nem sokat mondunk állítván, hogy benne nem ugyan dús szövirágokban fénylő, hanem alapos mély tudománynyal szelid érzést s igazsághoz mindenkor hű ragaszkodást párosított, korunk egyik kitünő bölcsét vesztettük. Szinte elnök alispán valónak jelenté azon öröm-hírt, hogy mult országgyűlési követünk Ambró Antal ur, a nm. helytartósághoz tanácsosnak neveztetett ki. Más rendkívüli publico-politikai tárgy melly gyűlésünk néhány óráit elfoglalhatá, nem levén, a külmegyei levelezések jövének szönyegre, közülök először is Borsodé, melly aggodók a nmélt. helyt. tanács ama jelentésén, hogy nem sokára az új törvényeknek más nyelvekre fordittatását is meg fogja küldeni: mintha ez által a magyar, egyedül törvényesen hiteles szövegnek némi rövidsége történnék; s Bars, Borsod aggodalmában annyira nem osztozik, hogy neki egyetlenegy pártolót sem kölcsönözze, az e tárgy fölötti szónokok véleményei abban pontosulván össze: hogy a törvény által csak a magyar szerkezet levén hitelesnek kimondva, ennek más nyelvekre fordittatása az eredeti magyarnak hitelességét s tekintetét nem csökkentheti, s ezért Borsod levele csupán tudomásul vétetett. Zala levele, egy szónok azon észrevételére, hogy a magyar nemzet a trónhoz csak hű ragaszkodását tanusítja, ha kéréssel járul fejedelméhez, minden ta-

gyéb vita mellőztével, elfogadtatott. Ugyanez nap figyelmezteté elnök alispán ur a gyűlést, hogy C. B. felirati megyei peesétünket magyar fölírásával kellene föleserélni s ez végzésbe is ment, ez iránti intézkedésre a garami főbíró bizatván meg, — s ezen végzés a nm. helyt. tanácshoz is föl fog jelenteni. Új peesétünk körirata „Bars vármegye“ leend, a régi, az új elkészültével, a gyűlésben fog hitelességétől megfosztatni. — Azon nemtelenekre nézve, kik az új törvény értelmében nemesi jószágot szereznek, végeztetett: hogy szerzett nemesi birtokukra nézve is adó alá vetessenek, de ezek nem a rendes, hanem a rendkívüli irtvány adó-rovatokba sorozandók, vélemény-támogatásul némellyek az 1543: 36. t. cz. hozván föl. Kis Lajos esküttlémondásával s a jegyzőkönyv egy részének olvasatával, a mai gyűlés befejeztetett. Más nap Ambró Antal helyt. tanácsos ur bucsut vón a megyétől, ezt a m. főisp. helyettes levelezési követék, mellyekben Bodó Leopoldot és Kis Sándort eskütteknek, Szakmáry Mózeset pedig, boldogult édes atyjának felszázados érdemei, de tulajdon jeles tulajdonságai tekintetéből is, táblabírónak nevezéki. Ezek fölesketését a Szakmáry Ján. halála s Ambró Antal tan. előmozdittatása által megürült bíróiságra történt választás követé: mellynek folytában tapasztalni leheté hogy némelly urak készebbek a legszembetöbbs következetlenségbe esni, mint sem ön állította meggyőződésüktől elállani: hogy, annyira méltányolják önmagokat, miszerint az ellenökben álló többség pártolta véleményét is merő semminek tekintik. T. széki t. bíró-választás volt tehát s most az egyszer jónak látta az összes közönség a megyei végzéstől, mellyre elnök alispán ur által figyelmeztetett s melly az illy választásoknál titkos szavazást rendel, elállani, s időnyerésből két egyedet fölkiáltással megválasztani és kikiáltatott Majthényi Ágoston. Ezt az elnök kijelentvén, új fölkiáltás történt, (mi közben Sebestyény e megtszitetelés. leköszön) de a többséget egész bizonyossággal ki nem vehetvén az elnök, nehogy részrehajlónak látszassék böles tapintattal indítványozás szözlőnek szét; Seb. Ign. pártolók balra, Jeszenszky része pedig jobbra, s kifogás nélkül kiki kegyelte helyét foglalá el. A elnök teljes bizonyosságot nyerhessen, vizsga szemmel körül néz s a többséget a jelen sem volt Jeszenszky Sándor mellett állani kimondá. Ezzel az egész bet lehetett vala egyszerűen s igazságosan fejezni, hja! de a szemlátomást kisebb számú ellenfél győzni akart s magán máskép nem segíthetvén, a kezéből önként kiszalasztott vokshoz kapkodott: a zaj nagy lón, a szónoklatok — mint ollyanoknál történni szokott, kik okokkal nem állhatván elő, hang ereje által szoktak nyomatékoságot adni szavaiknak — tüzesek, a „voksrá“ kiáltozás fülhasító — mellékesen ide jegyezzük, hogy ugynevezett c o r t e s egy sem volt jelen — a szöhoz juthatott elnök a történetekre hivatkozván szép következtetésben kifejté, milly nagy következtelenség történnék, ha az önként félre tett „voksrá“ visszatérnének. De a szenvedély a capacitatióknak tért nem adott „voksrá“ volt a esatavesztett nép jelszava. Hiába hivatkozték az elnök köteletségére s az elnöki szék méltóságára, mellyben a t. KK. és RR. tekintete öszpontosul, melly amannak homályosítottásával szinte veszélyeztetve van, a feletet: „voksrá“; legkevésbé sem szüno zajjal az elnök előadja: mikép mint máskor — s pedig minden legyezetés nélkül legyen mondva: chez sem kedvünk sem okunk, kimerné ezt tőle jó lélekkel tagadni? — nagy lélekisméretességgel szokott eljárni a többség kimondásában, S. részéről egy hang, félig meddig gunyosan: „a“ hogy van“ nagy larma, Jesz. részről „actio“ kiáltás, hevesen ismételve: huzamosb zaj után szöhoz jut a félbenszakított elnök, tapasztalásbulugymond tudván, mit nem képes az ember mondani, ha ingerültek a kedélyek, amaz indulatoskodásból kiejtett szavakért megbocsát „éljen, éljen“ s ugyanazon lélekisméretességgel folytatja tovább — mondá ki a többséget most is. Mind ezeket megczáfolni nem lehetvén F. P. azt mondja: hogy a jelen esetben az elnökü conclusion „időelőtti volt“ s még ez egy részen reménylta sziárd elnökkel megvihatni, de visszapattant tompult fegyvere. Az elnök a már kimondott többség mellett a tühegyre állított kedélyekkel mit sem gondolva, igazságában bizva, tulajdon keble sugallata ellenére bár, (mivel magány-véleménnyel Sebestyényt pártolá) bajnokul s nemes eltökéléssel küzdött és győzött, s férfias magaviselete által elnöki tekintet-

tét szilárdította. Ezután a főisp. helyettesnek egy más levele olvastott fel, melyben első alispánnal munkásságban és serénységben vetekedő tisztviselőit megynének érdemileg dicsérve, a közlegő tisztújításhoz szükséges előzvények készítésére szólítja fel a megyét. Nemesi lajstromunk el levén készítve 's még a' mult tisztújítás előtt nyomatásban kiadott szabályok is meglevén, e' pontra majd semmi teendőnk nincs. Hanem azon nemesekre nézve kiknemesi lajstromunkban nem foglaltatnak v. időközben beköltözének, illy, n é h a rövid időre történni szokott, beköltözésekből eredhető zavarok elhárítására záridó (terminus praecelusi) indítványoztatott, mellyen tul beköltözendők szavazási joggal nem bírandnak. Az árvamegyei szegényekről sem felejtkezünk meg 's gyűlés folytában számukra 212 ft. p.p. és 144 p. m. gabona iratott alá, a' pénz el is küldetett, a' gabona pedig Oszlányig fog vitetni. Közlöm még ez év folytában tartandó közgyűlésink 's törvénykezésink határidejét: maj. 3d. ájtatossági és tizedhasznóbéri közgyűlés tartatni fog Sz. Benedekben, azontul pedig az évnegyedes közgyűlés Ar. Maróton maj. 5—9kén, a' törvényszék maj. 19—31keig. Aug. 25kén közgyűlés 30kig törvényszék sept. 1—13keig; végre dec. 1jéltől mint megjelenési naptul 13kaig bezárólag törvényszék fog tartatni 's dec. 15—20kig bezárólag közgyűlés. Febr. 19kén délben, mint hallani emberi gondatlanságból kiüttöz, Lökön 26 házat 's 14pajtát hamvasztott el.

Hontmegyel közgyűlés. Teltető 10én kezdődött közgyűlésünk eredményei röviden ezek: Borsodmegye levelét, törvényeinknek más nyelvekre fordittatásuk ellen felhívót alapos felszólalások ellenére nem pártoljuk; Zala megyét — teendőink bevégezése tekintetéből az országgyűlésnek még ez évben összehívata tárgyában — tudomásul veszünk; az árvaikat, takarékmagtárainkból kiszolgáltatni rendelt, 's 6 pcttől kamat mellett mérőnként 1 p gő forintjával visszatérítendő 300 mérő kölesgabonával segítjük — ha ezen ajánlatunkat elfogadják; ezenkívül b. Majthényi László felszólítására rögtöni aláírás útján begyűlt készpénz-összeget is küldénk nekik; Uersztyánszky Antal kir. tan. és Luka Antal bíró urak pedig az általok lakhelyeik határában teendő vízmunkálatok fejében előleges fizetésekre kötelezék magokat; Éljének a' jóltevő adakozók! A' nemesek összeírata tárgyában mult közgyűlésünkben kelt utóbbi végzés (mellyről azon gyűlésről jelentésben emlékezem) a' t ö b b s é g által érvénytelennek nyilatkoztatott, az előbbi végzés mellett kiküldött összeírónak meghagyatván, miszerint eljárásukról jövő közgyűlésnek jelentést tegyenek. Másnap, vagyis teltető 11kén ezen 's a' borsodi levéliránti határozat meghitelesítettén, Torontál megyének megírjuk, hogy ha K. L. melletti levelünket elvileg nem pártolja, az általa kívánt részbeni felírásunkat neki megküldeni szükségtelennek tartjuk; köszönetet szavazunk pedig Kopácsy József primás ó hgségének, a' selmeci bányász kamarának 's Koburg hgnek Szitnya és Csábrág uradalmi részéről megyeházunk fölépítésére tett nagylelkű ajánlataikért. Jövő évnegyedes közgyűlésünk tavaszhoz 14kén, törvényszékeink pedig ugyanazon hó 11kén veszik kezdetüket. Pajor István.

Budapesti napló. (Mart. 20kán.) Virágvasárnapon gyűlésben voltunk, hol a' nemzeti jóllétet előmozdító törekvéseket szemléltük virágzás előtt, pedig a' személynesség örvényének vérszes forgalma által elsodortait. Eddig ha hittük is, legalább még tapasztalásunk nem volt benne, miszerint nemesek a' flatalság heves vizsgálódásai buktatják meg önderdeke nagyfontosságú ügyeit; hanem komoly férfiak is pártérdékekben fedelni bírják a' haza javát, mellyre egyesülteknek látszának. Méltán, de fájdalom, süketlenül ismételtetett a' szönyegen forgott vitaközlés közt: Atok fogta meg a' magyart, hogy ez soha össze nem tart! — A' gyáralapító részvény-társaság fenmaradása tehát kétséges l. az ezt érdeklő külön ezikket. — Azon vasárnap este a' nemzeti színházban, Borgia Lucretia' adatván az árvaiak javára az a' számos közönségtől nagy részvétellel fogadtatott, 's még nagyobb a' hétfői előadás, Linda, hol Schodel-nék és Benzánk érdemtapoktat arattak remekléseikért, Holler kisassz. Terpsichore derék avatottja 's Mollique jeles hegedűvirtuóz vendégeknak a' pesti nögylet javára szivességből együttmunkálkodásuk mellett. — A' nemzeti színház e' nagy héti szünet alatt új díszítés — 's részint elrendezésnek néz elibe; nekünk azon kívánatunk volna: hogy színésznők is rendeznék hozzá magokat legalább annyiból, hogy ne kénytelenítették annyi ügyetlenség tanúvá lenni, mi nem épen néha történik; különösen két különben használható egyed talán pályája földadataul tűz ki soha nem tudni szerepeit. — Némelyek állítása szerint a' vásári fufangos tolvajok irtózatossá-

telettel viseltetnek egy kerepes-uti jótékony intézetiránt, 's hogy ennek fegyelmét kikerüljék, igen gyéren mutatkoznak ott, úgy hogy a' rézszen álló rendőrök is ügygyel bajjal esíphetnek meg egyegy jó madarat; azonban egészen mást tanusit az uri utcában fényes nappal kísérelt tolvajlás; 's ugyanott szombaton este 8 1/2 óra tájban gyilkolási merény kísértetett meg: a' Pyrkherházban levő szappanos boltba t. i. egy fiatal ember gyertyavásárlás ürügye alatt lépett, 's mig a' benálló nő az áru után nyul, amaz köntöséből rövid kardot húz ki, mellyel a' vést sejtőleg hátra fordult nőt rögtön homlokba vágja; egy sikoltásra más vágás következett, mialatt az utcáról egy más, álaezos egyed toppan be, ki mint a' megátadatott gyantitá, nő lehetett. A' bolt belosztályából e' zajra feljelvede egy kis leány gyertyával fut elő, 's mindketten sikoltozni kezdének, mire a' k á v é h á z i nép és szomszédok összeszédultak, de a' két orv már akkor ellilant. A' sebzett nő most is betegesen fekszik. Az „órához“ címzett vendéglőben is csínyes lopás történt: a' tolvaj meztelül mászott az ablakon át, minden eltakarított magával vitt, sőt is ivott, ehez koresolyál a' talált zsemlyét falatozta fel 's a' reggel fölébredt pinczérnek bámúlására csak nedves lábnyomait hagyta. — Egy honi kávéházban illy párbeszédet hallánk: „Édes szomszéd ur nem tudna e' flatalság közül egy pár jó markos flezkót?“ „Igen biz én, N. N. igen tüzes legények, akárkit megvernének.“ „Az kell nekem, hogy ne szájanak senkit, hanem mindjárt füle tövére üssenek.“ „No jó, mindjárt szerzek.“ És valóban akadna a' pesti flatalság körében olly müvelt személyzet, melly e' buzó jóakarók zsoldjába állana? — A' megindult de nehezen pusztuló dunajég sokat ártott városainknak, mert nagyon is szembeütő az áruszállítványok esekélyesége; falukról számosan sereglenek, 's vidéki kereskedők honi kelméket hajhásztak, mi mellett találkozott nem egy, ki az el nem adhatott külföldi ezikkeket bizományos vagy hitelező kereskedőjének visszahozván azt fizetés helyett téríti vissza; azonban a' brünni készítvényeknek jó kelete van; azt is tapasztalók hogy a' külföldiek vetélkedve esőkentgetik kelméik árát, mi alkalmasint nem lesz ügyünk ártalmára. — Az óbudai kartongyár raktára egészen kifogyott, mi az illy-fajú gyártványokat még kerestebbekké teszi; csak rajta gyárosok, nehogy szükségset szenvedjen a' haza 's ó bizonyosan fölkarol benneteket. — Mult héten második temetés volt az idén, mellyen az izraeliták közül száz éven fölüli elhunytat kísérték örök nyugalomra; im tapasztalás tanítja hogy a' fővárosi rosz levegő sem képes egyáltalán a' takarékos életet rövidíteni. — Pest városának népessége f. 1841/2 ki összeírás szerint következő: a' belvárosban: 17,146; Leopoldvárosban: 11,800; Terézia-külvárosban: 34,815; József külvárosban: 16,871; Ferencz külvárosban: 7983; összesen 88,618, (természetesen a' tanuló ifjúság, katonaság 's bizonytalan időkig itt mulatók 'stb. kívül) 's hir szerint e' mennyiség majd egy negyedét a' csuda szaporasága izraeliták teszik! Talán észak-amerika népessége sem növekedett olly szapora 's mohó progressióban, mint Pest izraelita lakossága, mintha számára itt diszlenék a' másod Kánaán vagy az új ígéret-földe — mint egy barátunk nyilatkozta. — Az előre hirdettük irodalmi termékeket csakugyan meghozá a' vásár, hozzájuk számítható még Bernát Gáspár 6 alföldi esárdása; mellyek a' hozzá értők szerint valódi eredeti hangokat foglalnak. — Mennyire jótékony intézet a' zálogház! ha tudnók, örömet behoznának az által, hogy mióta meggyarodott, több jegye kelt el 62,000nél; a' másik évvégi adatot borzadunk kiszámítani. Azonban ha mégis sok roszból kell választanunk, tagadhatlan azon nagy kárpótás, mellyet ez intézet az uzsorások ellen nyújt a' megszorult emberiségnek. — Az „Ungar“ collegialis leczkőző szerepet akar ölteni ellenünkben, de figyelmeztetjük hogy az általa ránk fogott hir, miszerint Naplónk egy négyemeletes házat állított volna leroskadónak, csak egy benne levő boltot érdeklét, mellyben hogy azon hirt közlötte számunkat megelőzőt napokban majd lázadás-szerű mozgalom vagy kirohanás történt t. i. hogy az a' lant lakók rémulve futottak ki, megezőfolthatatlan tény; 's miként az emberiséget, habár pinczelakó is, sajnosan látván veszélyeztetni, szent kötelességünknek tartjuk érdekeiben mindig felszólalni; úgy a' dolog valótlanságát egy házmaster pusztá, azaz minden hiteles bizonyítvány nélküli protestálógató szavaira a' nép ellenében nem híhattuk el. Mi a' tény valódi megezőfoltatása végett nem egy építőmaster hanem építészeti nyomozó bizottság eredeti bizonyítványát kívántuk a' házmasterül — 's velünk mai napiglan semmiféle sem közöltetett — mi csak illy minden kétségmentuli tanúsítványra hittük 's hiszünk alaposan visszahuzhatónak a' közleményt. Ha az „Ungar“ szerkesztősége egy építőmaster egyszerű — előtünk azonban vékony dongáju — bizonyítványát olly non plus ultra hitelességének tartotta — az az ó d o l g a — mi olly lélekisméretes dologban szigorú nehézkés hitiek vagyunk.

Magyarország. Igazítás f. évi 22d. számú Jelenkorunk 130d. lapja 19d. sora végén a' szándékunk ellen becsusztatott nm két betű mint értelemzavaró hagyassék ki.

Spanyolország. Legújabbán a' madridi hadi kormány egy köriratot bocsátott a' hadi parancsnokokhoz, mellyben ez utóbbiaknak meghagyatik: hogy ezentul semmiféle halálos ítéletet, mellyet a' hadi törvényszék a' tartományokban hozand — addig végre ne hajtsanak, míg ez iránt kormányi rendelvényt nem kapnak. — Febr. 15án Valenciában zendülés ütött ki, még pedig az órség külön fegyverzetű hadosztályi közt; az összeütközés vérengző volt, egy kapitány, és több köztítész hullott el; azonban a' jókor oda top-

pant sergek a' lázadást elnyomák. Az éjszaki tartományokban minden órán zendülés-kirontástól tartanak; mellyre a' madridi lapok megjegyzik, hogy ezen ufolag jelentkező zavarok épen nem Espartero mellett tetetvék; a' derék férfiak csak nevét litorolják, hogy alattomban d. Carlos ügyét segíthessék. Különösen felboszanták az éjszaki vidékeket a' kormány regressiv lépései, miknél fogvást a' nemzeti igények papi tulzásoknak alárendeltetvék. — Izabella királyné jövő nyara t ismét Barcelonában szándékozik tölteni, hol a' mult nyáron megkezdett furdési gyógyomdot folytatni fogja.

Anglia.

Az alsóház febr. 26kai ülésének folyt. a' gyarmatvámi ügyben. Gladstone e' pártolá a' javaslatot, mert olly elvből indul az ki, mellyet a' ház több alkalommal törvényhozási elvének ismért el. Macaulay ellene szolt a' javaslatnak, mert szerinte Angliának nincs hatalma pénzügyi intézkedését büntető törvényre változtatni, hogy ez által más nemzetek hibáit fenytse, mert egy illy intézkedés a' világ kereskedési rendszerét forgatná fel, 's az embertelenség és jogtalanság egész tömegét idézné elő. Az igazság egyszerű, alapszabályai nem kétfélék; már pedig a' kormány kétféle alapszabályokat akar életbe léptetni, midőn a' néger rabszolgák által elkészített dohányt az egyesült tartományokból beeresztik, 's a' szabad munkásokkal bíró Irlandnak ugyanazt eltiltja. Kérde szónok: miért rekesztetik ki a' vámkedvezvénybul Brazília? Peel az északamerikai tartományokból hozandó gyapju- és pamutvámot — mint néger rabszolga-készítvényt, végképen eltörli; de Braziliát ide nem érti; honnan azon véleményre kell jutnunk, hogy tán Braziliában és Cubában a' négerker borzasztóbb bánásmódot szenvednek, mint az éjszaki státusokban. A' tapasztalás ellenkezőt bizonyít. Az egyesült tartományokban sokkal szívtelenebb embertelenebb néger-kereskedést üznek, mint az afrikai partok, Brazília és Cuba közt. Az éjszaki státusokban a' néger-kereskedést üző tartományok két osztályra soroztatvák: néger-kínzókra, hol ezen ember-áldozatok eladás végett nyereségre szerzettenek; és czukor- 's gyapot-készítőkre, hol ezen szerencsétlenek agyon veretnek. Louisianában 1830—1840ig a' rabszolgák száma 107 ezerről 180 ezerre; Alabamában 117 ezerről 253 ezerre, Mississippiben 65 ezerről 195 ezerig emelkedett. Embervásárlók jelennek meg itt a' piacokon a' négerkínzók közt; itt férfiú vásároltatik, ott hölgyre alkuszának; a' vásár után 3—400t egy csapatba verve mint barmokat — hajtják őket a' louisianai ültetvényekbe gyilkoló munkára, melly idő előtt sirba temeti el őket megsirattatlanul. Ezen kereskedés hasonlít a' hoz, mellyet Dublin és Liverpool közt a' sertések üznek. Igen uraim! a' keresztény, a' civilisált rabszolga-tulajdonosok eladják négerként nemzett saját gyermekeiket is! Mind ez nem így van Brazília- és Cubában, rosz ott is, mert nevé rabszolgaság, de leendő megszüntetése még sem olly reménytelen; Braziliában több száz ezer néger szabad keresetmóddal van ellátva; nyitva előtte az orvosi gyakorlat, a' hadi pálya, a' papi hivatal, holott az éjszaki státusok mind azon intézkedések megszüntetésire dolgoznak, mellyek csak távulról is a' négerker felszabadittatására czéloznak. Graham pártolá a' miniszteri tervet, mert általa a' gyarmati czukorzület emelkedni fog. — Peel politikai jártassággal mutogató: hogy az angol kormány egyenes akaratát a' rabszolgaság eltörlése körül a' legellenségesb szándoku sem vonhatja kétségbe. Megvitatva levén a' módosítvány szavazatra bocsátatott; mellette 142, ellene 236 szavazott, 's ekkép 94 miniszteri többséggel félrevetett.

Franciaország.

Mart. 2án a' tuillieriakban a' király elnöklele alatt miniszteri tanács tartatott, mellyen minden miniszter jelen volt. Tanács vége után a' külügyminiszterség egyik hivatalnoká legott Schweizba utazott, udvarát a' schweizi mozgalmakról értesítendő 's azt képviselendő. — A' követkamarának budget-választmánya mart. 3án — a' pénzügyminiszter nézeteinek ellenére, általános többséggel, egyet kivéve (Magne) — oda nyilatkozott, hogy az 5 pctnek minélelőbbi átváltoztatását idő és körülmények kívánják; egyszersmind felszólítja a' kormányt az első lépés-megtevése. Az indítványt Muret de Bord miniszter-párti tag tevő. E' fordulaton az ellenzék igen örvend, mivel ez indítványt ollyannak látja, mellynek vitatása közben a' miniszterség többség-

re semmikép sem számíthat, 's így kénytelen lesz olly rendszabály-hozásba beegyezni, mely a királynak ellenére van. Thiers, és övéi használják ez alkalmat meggyőzni a kamrát arról, hogy a mostani kabinet a kül- 's belpolitikában, pénzügyi mint politikai kérdésekben tehetetlen teljesíteni azt, mit Franciaországban a septemb. törvények iránti tiszteletből „változhatlan gondolatnak“ nevezgetnek. Más szavakkal egy francia lap szerint, mintha ezt mondanák: „fogadjatok el minket, csak mi tudjuk a kamrát arra hajlítani, merre akarjátok, csak mi tudjuk azt tétetni vele, mit kívántok; 's ha kétkedtek ígérletünkben, gondoljátok Páris megerősítésére, nem nekünk tulajdoníthatjátok e' nagyszerű művet“? A Commerce és M. Globe nem akarják hinni, hogy a kamrák egyszeri leszavazás által a miniszterséget bukni engednék; a Commerce a páirkamra által tartatja fen a kabinetet 's vádolja az ellenzékét, hogy a mostani miniszteriumot azért akarja lábáról minden áron leítetni, nehogy a kamrát felosszassa 's a jövő választásokat befolyásával igazgassa, 's így magát ismét négy öt esztendőre megerősítvén mások sovár reményit meghűsítsa. Mart. 2án tétett közre a Chinával kötött 36 cikkű kereskedési szerződés, melyben Franciaország mindazon kedvezésben, a 22ik cikk szerint pedig még többen részesítetik, mint más Chinával kereskedési szerződésben álló nemzet. E' szerződésben a francia király, esászárnak“ czímezetik. — A' mart. 4ki követkamrai ülésben Saint-Aulaire jelenté az osztálynak Duvergier de Hauranne indítványa feletti végzését. Az indítvány a titkos szavazások megszüntetését kíváná. A' választmány beléegyezett, ha t. i. azt a jelenlevők közül 40 tag akarja (eddig csak 20 kívántatt.) A' közönséges szavazások osztályonként történjenek, 's ennek 10 tag kívánatára is helye lesz következőkép: a' szószeknek mind két oldalán két veder (urna) lesz felállítandó, egyik fehér: a' pártoló — másik fekete: az ellenző golyók számára. Minden képviselő névszerint szólítatják fel 's a' titoknoktól átvett golyót a' vedrek egyikébe eresztí; a' szavazók nevei egy titoknok által feljegyzendők. —

Schweiz.

A' febr. 27ei szövetségi ülésben közel 80 ezer aláíróval ellátott aláírás nyújtott be a' jezuiták kiltatását szorgalmazólag. Ezen folyamodás alkalmat nyújtott a' jezuita-kérdésnek szőnyegre hozatalára. A' szavazást Bern canton képviselője kezdé meg következőkép: „A' szövetségi szerződés 1 és 8dik cikkkei nemcsak megengedik, sőt kötelességévé teszik a' szövetségi közgyűlésnek: Schweiz bel és külbátorságát illető rendszabályokat alkotni. E' jognak 's illetőleg kötelességnek gyakorlatba vételét

a' nemzet-gyűlés nem mellőzheti el 's csupán az iránt támadhat kérdés: vajjon a' jezuiták közbátorság 's országos béke tekintetéből ártalmasak é? E' kérdésre szónok igen-nel válaszol, mert önzéstelen tapasztalás győzé meg miként hajdan egész Európát, úgy most Schweiz népét is, hogy az érintett szerzetesek a' közerkölesítés, a' családi élet és házi béke felbontói; 's mivel egy külső — idegen érdekeknek tömjenző szerzetes főnöknek engedelmessékednek: azért sehol valódi hazájok nincs; 's végre hogy olly cantonokban, hol ezen szerzet letelepült, minden erejével a' protestantismus kiirtására dolgozott. A' jezuitáknak tehát, mint ilyeneknek köztársaságokban helyök nem lehet“ Luzern követe előadja, mikép már 1840ben Luzern polgárságának mintegy 11,799 tagja, tehát a' legnagyobb többség kívánta a' jezuiták viszszaahívását; ezen polgárok azóta nem változtatták szándokukat; mert van belátásuk alaptalanoknak tartani azon vádatokat, melyek ezen szerzet szabályai 's életiránya ellen felhozatvák, minthogy minden szerzet hasonló alapszabályokkal bír. Egyébiránt maga az alkotmányos tanács ismeré Luzern jelen határozatának törvényességét akkor, mi hön Bühler az alkotmányban kitétetni indítványozá, hogy ezentel semmiféle szerzet a' szövetséges tartományokba ne vétethessék föl; ez indítványt félreveté. A' jezuiták tehát nem okai a' dec. 8ki zendülésnek; mert ezen nyugtalanok vezetői már 1845ben Knutwylden egyesültek nema' jezuiták ellen, minthogy ezeket viszszaahívó határozat még ekkor nem kelt, hanem egy más célra, mely adja Isten! midőn boldogítani akar, ne törölje le Schweiz nemzetét a' nemzetek táblájáról; az ide vonatkozó oklevelekből kiténik, hogy a' nyugtalanok először is a' kormányok megbuktatását vevék eszközlésbe, szabad seregket gyűjtöttek kétszínű zászló alá, minden beállottnak 2 fr. jutalompenzt, 's 1 fr. napi zsoldot fizetvén. A' mult évi szövetségi gyűlésben Argauak jezuiták elleni indítványa 17 1/2 vokossal vetetett félre, és ez nagy többség, 's általa Schweiz megmutatá, hogy a' jezuitákat épen nem tartja olly veszélyes jelentékű testületnek, hogy egész keresztény világgal meg kelljen hasonlania miatta. Nem a' jezuiták tehát hanem a' zendülés fekete szelleme ingerlé a' mostani elégteleneket közromlásra. A' szőnyegre hozott kérdés nem szövetségi kérdés, mert az 1816 's 1819ki határozatok a' vallási, egyházi 's nevelési ügyeket a' szövetségi gyűlés tárgyai közül egyenesen kizárják, ezeket az egyes cantonoknak tartva fen; ha pedig a' 8ik cikk oda magyaráztatik, hogy a' szövetségi gyűlés egyes cantonok határozati fölött teljeshatalmagintézkedhetik, akkor mi sem reménylhető más, mint a' szövetség fölbomlása. Luzern polgársága a' jezuiták megtámadtatásában a' kath. egyházat 's vallássza-

badságukat látják megtámadtatva, 's midőn legutóbbi határozatjuk tárgyalatik a' szövetségi gyűlésen, ugyanekkor alkotmányos szabadságukat látják kérdés alá vonatni; mely lépések kedvező eredményt nem szülhetnek. A' katolikusok sokkal alaposb adatokat hozhatnának fel a' protestans papság hibáji ellen; de az ezekről ítéletet a' protestansoknak hagyják; annyit azonban megemlít szónok, hogy a' jezuiták közül egy sem jelent meg a' malomtéri veszekedésen, ki sem vala közülök látható az emmenfeldi zavarban 's egyszem iratá magát a' zendülő szabad seregek közé. Ha a' jezuiták tanításait terjesztik, csak kötelességüket teljesítik, ugyanazt t. i. mit a' prot. missionariusok. Végül szónok kéri a' gyűlést a' vallási vitáktól őrizkedés 's a' jelen tárgy mellőzése végett. Hasonló szellemben beszéltek Uri és Schweiz cantonok, ez utóbbi inté a' gyűlést: ne játszaná Pilátus szerepét a' megfeszítet ellen; 's emlékezzenek meg, hogy a' 22 tartomány közbátorság 's közös jóllét elérése miatt egyesült; e' célnak a' jelen mozgalmak által vermetásnak, mert ugyanazon férfiak, kik nem remegtek a' francziák előtt, nem fognak remegni elvtelen f e s e g ö k előtt sem. Unterwalden pártolja a' jezuiták viszszaahívását. — Glarus: a' jelen kérdésről helyesen ítélni, legnagyobb tekintet a' romai egyház feje, már pedig XIV. Kelemen eltörlé azon szerzetet, mint vallási és polgári tekintetben veszélyes, melyet Luzern ma be akar hozni. Zug úgy szavaz mint Luzern. Freiburg tagadja, hogy a' szövetségi gyűlésnek joga lenne egyes cantonok határozatának megsemmisítésükbe becsatkozni; egyébiránt megjegyzi: hogy a' prot. jogai soha inkább elismérve nem voltak, 's a' vallási türelem soha tartósb nem volt, mint mióta a' jezuiták Schweizban megtelepültek. Az ellenök intézett vádak egészen alaptalanok. Solothurn a' jezuitákat egész a' föld sarkáig akarná kergettetni. Basél szavaz mint Luzern. Basél-Landschaft nem tekinti a' kérdést vallási kérdésnek, 's habár olly tartományt képvisel, melynek összes polgársága katolikus, még is a' jezuiták kiltatására szavaz; mert Basél tiszteli a' kath. vallást, 's épen azért győződik meg arról, hogy a' jezuitismusnak épen olly kevésbé tulajdona a' katolicismus, mint a' protestantismusnak a' pietismus. Appenzell J.R. tiszteletben akarja tartatni Luzern határozatát. Appenzell A.R. kötelessége elhárítani a' szövetségnek a' veszélyt, melyet egyes cantonok hibás lépései előidézhetnének. Illyen lépés Luzern jezuiták iránti határozata; mert mióta ezen szerzet újra született, azóta a' földi bűnök 3/4del szaporodtak, a' fu kételkedik atyja becsületességében, az anya rejtélyeskedő lyánya előtt: a' jó barát szinmutató barátja előtt, 's az egész világ titkos rendőrhivatallá fajult. Ezen szavazat után az ülés elszlott. Folyt.

23dik szám.

ÉRTESÍTŐ.

1845.

Emich Gusztáv könyvárosnál Pesten; — és Pozsonyban Wiegandnál kapható:

„Uj szövetség“

korunk reményeihez alkalmazva, ára borítékban velin papíron 1 ft. 30 kr. p. p. U g y s z i n t e

„Egy protestans küzdelme és diadala“

a' nagy ünnepély előestéjén, jegyzékkel és adatokkal ellátva, ára borítékban velin papíron 1 ft. p. p.

Negyedik 10 petes részletfizetés a' pozsony-nagyszombati első magyar vasúttársaság elsőégi részvényéből. A' főnirt vállalat igazgatósága a' negyedik 10 petes részletfizetést t. i. mind a' részvénytől 20 p. ftot — elhatározva, ennek lefizetése véghatárnapjául 1845. april 15kére eső keddel tűzte ki. Minden e' határidő t. i. april 15ke után történendő részletfizetés, az alapszabályokban megirt 6 petes késletkamattal együtt szinte az alapszabályokban meghatározott végső határidőig t. i. 1844. június 16kaig okvetlenül rovassek le, különben a' részletfizetést elhanyagolt részvényesek a' társaság évkönyveiből kitoröltetvén, az eddig tett fizetések a' társaság tulajdonává válnak. —

Ezen részletfizetések lefethetők Pozsonyban a' vállalat középponti hivatalánál, vagy Bécsben a' Ferdinánd császár ezimű szabadítékos éjszakai vaspálya főpénztáránál. Kelt Pozsonyban martius 10kén 1845.

Habermayer titoknok.

Reidner J. G. igazgató s. k.

2—3

Sárkány Károly igazgató s. k.

Haszonbérlet.

A' nm. m. k. kincstár engedelmével közhírré tétetik, hogy f. év június 18kán kamarális Ungvár mezővárosában az ottani uradalmi főnökség irodájában tartandó nyilvános árverés útján, szinte f. évi nov. 1ső napjától kezdve három egymást követő évre következő kir. javak lesznek kihaszonbérlelendők u. m.:

- 1) Czigányocz helységben a' koresma.
- 2) Patló „ „
- 3) Petrócz „ „
- 4) A' radvánczi határban létező Egerfa név alatti koresma.
- 5) Lubnya helységében a' koresma.
- 6) Szolya „ „
- 7) Vulsinka „ „

8) A' nagy bereznai malom használata.
9) A' nagy bereznai vásár jóvedelme, melynek árverésében az izraeliták nem részesülhetnek, 's végeztet

10) A' czigányóczyi fürdő haszonvétele.

Melly elősorolt haszonvételek kibérlésére az abban részt venni kívánók a' kiáltandó summák száztól 10 részt teendő bánatpénzzel és egy évi haszonbért megűtő készpénzbeli, vagy más egyéb a' haszonbér értékével kétszeresen felérő elégséges biztosítékkal felkészülve a' kiltűzött napra és helyre ezennel meghivatnak. 1—3

2—3 Árverési hirdetés.

A' nm. m. k. httö-tanácsnak 1844. évi télelő 17kén 4146 szám alatt kelt kegyes rendelete következtében, ezennel közhírré adatik: hogy tek. Nograd vármegyében keblezett Kékkő mezővárosában, az ottani rom. kath. templom ujonnan építtetése iránt, mely célra a' nm. m. k. httö-tanács részéről 17,087 ft 50%₁₀ kr. p. p. kegyesen megengedtetett; ugyanazon mezővárosban 1845. évi martius 26 in nyilvános ársökkenés fog tartatni.

Kik tehát az említett építést felvállalni szándékoznak, az érintett napon 850 pengő forintból álló bánatpénzzel ellátva megjelenni ezennel felszólítatnak.

A' szerződés alkalmával az ársökkenés útján megállapított kötésbérnek száztól tizede biztosíték fejében leszen lefizetendő. A' magy. kir. építési fő-igazgatóság által Budán, mart. 7dikén, 1845.

Hirdetés.

A' nm. magy. kir. kamara rendeletéből közhírré tétetik, miszerint a' diósgyőri kamrai uradalomhoz tartozó következő királyi haszonvételek az ó-hutai italkiméresi jog, a' miskolci mézszárszéki jog, ehhez tartozó házaszkával, nemkülönben a' mezőkeresztesi uradalmi bolt nov. hó 1sőjétől számítva hat következő esztendőre az ezen célra f. évi május 3án a' miskolci kormányzói lakban reggeli 9 órakor tartandó nyilvános árverés útján bérbe fognak adatni.

Bérleni szándékozók a' szükséges bánatpénzzel és biztosítékkal ellátva a' fenkiltűzött napon meghivatnak. Egyébiránt a' bérlési feltételek a' diósgyőri kamrai praefectus irodájában, és a' miskolci tisztartásági hivatalban megtekinthetők. 1—3

Ifjabb Kapuy Károly ur, ki egyébként a' Pesti Hirlap hajdani fénykorából Gyomirtó név alatt ismeretes köztünk, pár év előtt e' megyétől bucsút vevén, minthogy a' közbenei tartózkodása helyét sem velem sem általában torontali barátival eddigelő nem tudatta: alulirt, ezek nevében is, igaz baráti részvétellel szólítja fel őt, miszerint e' nyomozató bizonytalanságnak részéről minél előbb véget vetni sziveskedjék. Kelt Szárcsán Torontál megyében febr. 16. 1845. Fidicinis János. 2—3

Dunavizállás: mart. 11kén: 5' 1'' 0'' a' 0 fölött.